



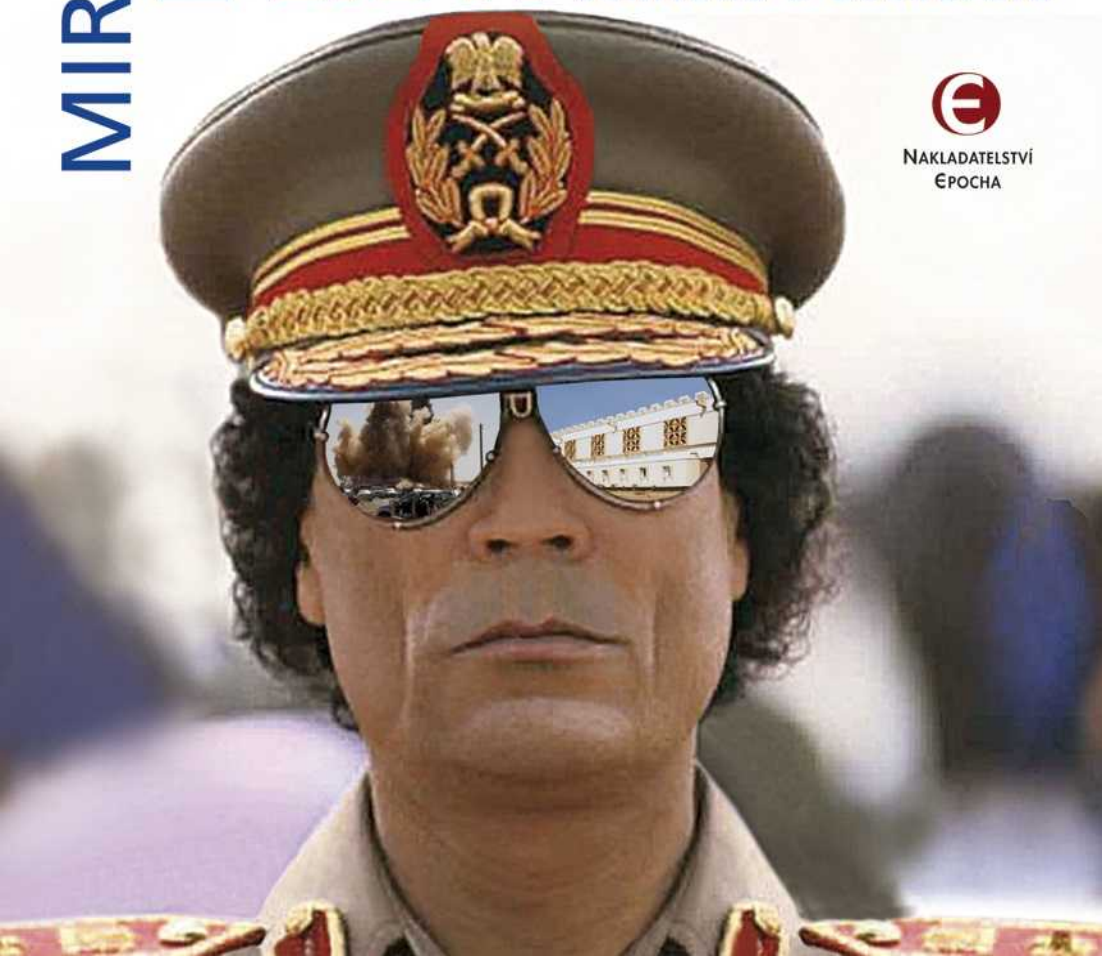
MIROSLAV
BELICA

NAŠI LIDÉ V KADDÁFÍHO LIBYI

Nejen o zbraních,
semtexu a Lockerbie



NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA



Naši lidé v Kaddáfího Libyi



NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA



Juraj Dolán: Neolitická Libye

Miroslav Belica

Naši lidé v Kaddáfího Libyi

**Nejen o zbraních, semtexu
a Lockerbie**

NAKLADATELSTVÍ EPOCHA

Copyright © Miroslav Belica, 2014
Photos © ČTK, Jiří Heger, Ján Erenyi, Jarmila Netočná,
Petr Lanzendorfer a archiv autora, 2014
Cover © Karel Kárász, 2014
Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2014
ISBN 978-80-7425-232-7

OBSAH

Místo úvodu	9
S hrdinou od Tobruku o světě bez pozlátka	9
PRVNÍ ČÁST	
Diagnóza: nezávislost bez kompromisů (1945–1987)	19
Než padlo neochotně zrozené království	20
Království	20
S Židy a ... s Araby za národní nezávislost – Československo na Blízkém východě 1945–1969	24
Další pamětníci vzpomínají	31
Na cestě k Džamáhíríji (1969–1979)	35
Mladík z pouště svrhává monarchii	35
Operace Jeruzalém – Al-Fátih	38
Cizí síly	40
Zbraně a altruismus	42
Ropa	43
Odpor	45
Na cestě k lidovládě, k první džamáhíríji v historii lidstva	47
Československý speciál jako páteř spolupráce s Libyí	54
Egyptský faktor	56
„Akce československé vojenské a technické pomoci Libyi“	58
„Naše“ letecká škola v Tripolisu	62
APRO a TAS	66
Lubomír Štrougal: Československo jako zbrojní velmoc	69

Civilní experti	78
Krokodýli, žirafy a buvoli na libyjské Sahaře	82
Hrátky s tajnými službami	88
Edwin Wilson a americký semtex – muž se železnou maskou ..	90
Tersián – vloupání na libyjské ambasádě v Praze	97
Nádor, který je třeba vyříznout (1980–1986)	100
Komedie 20th Century	100
Smrt britské policistky (březen 1984)	107
Operace Trojan (1984–1986)	110
Diskotéka La Belle (duben 1986)	113
Absolutní úspěch s drobným kazem	116
Libyjská „blbá nálada“	120

DRUHÁ ČÁST

Přímo v Džamáhíriji – naši lidé, semtex, Lockerbie... (1987–1991)	125
Rozehra	126
První doušky džamáhírijského aromatu (únor 1987)	126
Semtex na scéně (listopad 1987)	134
Mezi dvěma mlýnskými kameny (podzim 1988)	137
Co je vlastně semtex... ..	140
Katastrofa nad Lockerbie (prosinec 1988)	142
Konstruktivní Praha (zima 1988–1989)	143
Zpomalit, nespěchat... Zaseknutí (březen–prosinec 1989)	147
Sestřelení íránského airbusu (červenec 1988)	151
Po listopadovém převratu (přelom roku 1989–1990)	156
V Tripolisu	156
Havel v Londýně: 33 tisíc semtexem zlikvidovaných letadel každý rok (březen 1990)	162

Nechtěná součást jednoho z dramat Václava Havla (březen 1990)	167
Odházení (léto 1990–podzim 1991)	173
Přenesení viny na Libyi (léto–podzim 1990)	173
Havlův emisar – pokus o restart (leden 1991)	176
Zurčení Smetanovy Vltavy a křiky ředitelky na kraji pouště (srpen 1991)	183
Můj odjezd z Libye se přiblížil (listopad 1991)	188
Kolegové arabisté	188

TŘETÍ ČÁST

„Civilizovaná terapie“ (1992–2014)	197
Řízená likvidace	198
Washingtonský verdikt a kýžené embargo (listopad 1991–březen 1992)	198
Jak protilibyjské embargo téměř potopilo naši Tatru (přelom let 1991–1992)	203
Jak libyjské pohledávky prostřednictvím Viktora Koženého zlikvidovaly Československou námořní plavbu	206
Odsouzení Miqrahiho – civilizovaná nespravedlnost (červen 2000–leden 2001)	213
Doznání a návrat ztraceného syna	223
Vynucené doznání = odvolání sankcí (srpen, září 2003)	223
Návrat ztraceného syna	227
Také Libye a Česká republika... ..	229
Pokračování likvidace – ležák L-159 Alca	232
Tamara a Věra	242
Blízko mocným	245
Noví přátelé vyřeší vše	245

Českého premiéra na Blízkém východě nechtějí	252
Klaus v Libyi	256
Kaddáfí v New Yorku	258
Vítězství pravdy a lásky	261
Facka jako předehra k povstání	261
Libyjské „Dny hněvu“	267
R2P – povinnost chránit ozbrojené povstalce	273
Vyzývatel diktátorů v Benghází	278
„Světodějná událost“ po česku	283
Smrt legend	288
Závěr	291
Seznam pojmů a zkratk	293
Soupis vybrané literatury	296

MÍSTO ÚVODU

Naše vyprávění o Česích a Slovácích v Kaddáfího Libyi tvoří z valné části vzpomínky lidí, kteří byli s touto osobitou zemí tak či onak v blízkém kontaktu a jejichž svědectví by možná jinak upadlo v zapomenutí. Necháme vyprávět bývalého premiéra, prodejce našich zbraní, veterány, odborníky na leteckou techniku a výbušniny, obchodníky... A také „obyčejné“ Čechoslováky, experty, kterých ve své době prošlo Libyí i s rodinnými příslušníky přes čtyřicet, pětáctýřicet tisíc. Většina z nich určitě vzpomíná na tuto zemi v dobrém. Jim je tato kniha také věnována.

Sám autor prožil v Libyi téměř pět let. Shodou okolností v přelomové době, kdy naše vztahy s touto zemí procházely dramatickou změnou. Po listopadovém převratu vedl půldruhého roku v Tripolisu zastupitelský úřad Československa. Protože ani jeho paměť není věčná, rozhodl se i s pomocí archivních materiálů, odborné literatury a tisku evokovat hlavní kauzy oné doby.

Knihu otvíráme příběhem československých vojáků v britských uniformách na Blízkém východě. Příběhem, který se vlastně protáhl až do dnešních dnů. Průvodcem nám bude jeden z posledních žijících českých veteránů bitvy o Tobruk Pavel Vranský.

Jeho vzpomínky a postřehy tak trochu symbolicky vymezují období mezi vznikem a vzestupem novodobé Libye i mezi pádem této země do současného chaosu. A řekněme otevřeně, že časově vymezují také dobu, kdy naše země na Blízkém východě něco znamenala, než se zde povědomí o nás ztratilo v šedi bezvýznamnosti.

S hrdinou od Tobruku o světě bez pozlátka

S plukovníkem Pavlem Vranským jsem se setkal na jaře roku 2013. V hořoměřickém domku nyní už čtyřidevadesátiletého plukovníka v záloze jsme hovořili nejenom o jeho zážitcích z Libye. Řeč přišla z jeho popudu také na současná témata. Na situaci veteránů, na politiku obecně... Plukovník Vranský udivoval svojí vitalitou a čínorodostí, orientací v současných

českých i světových reáliích a výbornou pamětí. Prakticky denně Pavel Vranský absolvoje nějaké setkání s mládeží, jednání s kolegy veterány atd.

Do povědomí široké české veřejnosti vstoupil Pavel Vranský nedávno osobitým způsobem. V televizním duelu kandidátů na prezidenta, finalistů Miloše Zemana a Karla Schwarzenberga, tvrdě zpochybnil integritu toho, který podle názorů odbojářských a veteránských organizací oslabuje české pozice ve vztahu k poválečnému uspořádání. „Mohl byste mi vysvětlit,“ zeptal se vojensky přímo Pavel Vranský prezidentského kandidáta Schwarzenberga v souvislosti s nedávno ostře sledovanou kauzou, „proč jste považován za čestného člověka, když jste tehdy prohlásil, že z vlády buď odejde Čunek, anebo vy? A ve vládě s ním jste zůstal...“ Při odchodu z natáčení odmítl český ministr zahraničí podat československému veteránovi ruku.

Po životě plném těžkých zkoušek a zvratů má plukovník Vranský stejně jako každý z jeho kolegů veteránů nárok nazývat věci svými jmény. Každý z nich prožil malé či větší osobní drama. Už samo jejich putování z rozbitého Československa do tehdejší britské Palestiny, kde se pod velením plukovníka Karla Klapálka formoval budoucí 11. pěší prapor – Východní, vypovídá o dilematech oné doby. Dodejme kruté doby. Docházelo k tragédiím, které se dnes příliš nevzpomínají.

Například čtrnáct členů z dobrovolnické skupiny Čechoslováků, kterou vedl Emil Grégr, otec budoucího sociálnědemokratického ministra průmyslu a obchodu, utonulo 25. listopadu 1940 spolu s dalšími dvěma sty šedesáti židovskými uprchlíky v přístavu v Haifa. Za tragédií stál Monye Mardor, agent podzemní židovské polovojenské organizace *Hagana*, který na palubu francouzské lodi *Patria* s uprchlíky umístil nálož. Akce měla mít demonstrativní charakter. Měla zabránit odplutí *Patrie* s osmnácti sty židovskými utečenci. Britský vysoký komisař pro Palestinu totiž nesouhlasil s usídlením židovských utečenců v Palestině a přikázal jejich deportaci z Haify. Kromě našich zmíněných dobrovolníků se na palubě *Patrie* nacházela také velká řada žen a dětí prchajících z Československa.¹

Cestu jiné skupiny našich dobrovolníků k československé jednotce zase poznamenalo ztroskotání vystěhovaleckého parníčku. Přestavěný říční

¹ <http://www.pametnaroda.cz/story/polacek-jiri-1913-544>.

remorkér *Pentcho* s československými emigranty vyplul z bratislavského přístavu po Dunaji k Černému moři. Vystěhovalci mířili do Paraguaye. Zaoceánská loď už mezitím odplula, a tak se původně lopatkový parník *Pentcho* sám vypravil napříč Středozemním mořem směrem k Palestině. Plavidlo přeplněné uprchlíky mělo řadu poruch, až nadobro ztroskotalo. Cestujícím se podařilo dostat na neobydlený ostrůvek Nés Chamili. Pět dobrovolníků na malém člunu se vydalo hledat záchranu. Byl mezi nimi i Josef Hercz, pozdější generál, zástupce přednosty chirurgické kliniky na Bulovce. Po pěti dnech bloudění našlo zcela vyčerpané mladíky britské průzkumné letadlo a dopravilo je do egyptské Alexandrie. Britské úřady je napřed umístily do místního vězení, ale posléze je propustily. Pak už naši dobrovolníci zamířili přímo do Palestiny k československé jednotce.

Ve srovnání s tím byla možná cesta Pavla Vranského k jednotce relativně jednodušší. Vedla stejně jako u většiny našich dobrovolníků přes Polsko a Sovětský svaz. Nebylo mu ještě ani osmnáct let, když odcházel z okupovaného protektorátu, z rodného Lipníku nad Bečvou. Moskva tehdy, ještě před napadením Sovětského svazu nacistickým Německem, československým vojákům a dobrovolníkům průjezd umožňovala. Přirozeně bez velkých fanfár a beze zbraní odjížděl P. Vranský přes Oděsu přímo do Palestiny. Jiní naši dobrovolníci odplouvali z Oděsy do tehdy ještě neokupované Francie, kde zpravidla vstoupili do Cizinecké legie. Legii pak po porážce Francie spravovala vichystická vláda. Mnozí z Čechoslováků v uniformách francouzské legie se také dostali na Blízký východ. Někteří se ke vznikajícímu Klapáلكovu praporu připojili dobrovolně, jiní spíše z donucení.

Po několikaměsíčním výcviku a nudné strážní službě dorazila nakonec 22. října 1941 celá československá jednotka v počtu šesti set padesáti mužů na palubě britského torpédoborce do obklíčeného Tobruku.

Shodou okolností právě v těch dnech se západně od Tobruku – někde v blízkosti libyjského rybářského městečka Syrta v beduínském stanu – narodil chlapec Muammar, který měl časem změnit tvář země k nepoznání. Válka se Libyí proháněla již druhým rokem. Libyjci ovšem válčícím mocnostem (jejich tehdejšími médii) nestáli téměř za zmínku. Jako by ani neexistovali. Italská kolonie Libye byla tehdy jen scénou, dějištěm bojových akcí mezi silami Spojenců a Osy. Na mínění lidí, kteří zde žili

a trpně událostem přihlíželi, se nikdo neptal. Zájmy německo-italské osy a Británie v tomto teritoriu zůstávaly v podstatě stejné jako v období kolonialismu a velmocenského dělení Afriky.

Připomeňme si, že válečné události oné doby spustila fašistická Itálie. Ta si před vypuknutím druhé světové války Libyi podrobila za cenu ohromných obětí na straně Libyjců. Při odporu proti italské kolonizaci, který vedl kyrenejský šejch, příslušník řádu sanúsijů, Umar Muchtár, zahynula podle izraelského historika Ilana Pappého téměř polovina obyvatelstva žijícího mimo pobřežní města – beduinů. Z velké části v italských koncentračních táborech.² V červnu 1940 Itálie překotně vyhlásila válku Británii a napadla britské pozice na severozápadě Egypta. Britské síly přešly do protiútoků. Už v lednu 1941 obsadily přístavní městečko Tobruk a později i Benghází. Italové sklízeli jednu porážku za druhou. Do bojů na jejich straně se zapojily německé síly Afrikakorpsu a pod velením legendárního Erwina Rommela vytlačily Brity z celého pobřežního pásma. Na jaře 1941 zbýval Britům v Kyrenaice právě jen Tobruk a jeho nejbližší okolí. O osudu tohoto strategického bodu – vlastně o osudu celé války – nebylo v té době ani zdaleka rozhodnuto.

Tobruk, vedle Tripolisu jediný použitelný přístav na pobřeží Libye vhodný i pro lodě s hlubokým ponorem, měl pro obě strany strategický význam. Obklíčení této hlavní britské zásobovací tepny, které provázely útoky a prakticky nepřetržité bombardování a ostřelování, trvalo od dubna do listopadu 1941. Houževnaté, v okopech a pevnůstkách zakopané obránce Tobruku, pocházející převážně ze zemí Commonwealthu či zemí nacisty okupované Evropy, nazvala nacistická propaganda „tobruckými kryсами“. Ti ale toto původně hanlivé pojmenování přijali jako ironický kompliment.

Naše jednotka nebyla rozmístěna kolem tobruckého přístavu, u moře, ale na vnějším perimetru, západním směrem na Dernu. Byla přiřčena k polské brigádě a k obraně jí byl vymezen prostor v délce téměř šesti kilometrů po obou stranách silnice vedoucí západně z Tobruku na Dernu. Jednalo se o soustavu pevnůstek a bunkrů, které zde před válkou

² PAPPÉ, I.: *The Modern Middle East*, Routledge, 2005, s. 26. Italské válečné zločiny proti bezbranným Libyjcům pak budou zatěžovat vztahy mezi Tripolisem a Římem až do roku 2008, dokud Itálie nevyplatí Libyi kompenzaci ve výši pěti miliard dolarů, určenou na rozvojové projekty.

vybudovali Italové. Na obrannou linii našich vojáků navazoval z pravé strany úsek, který bránili Poláci. Z druhé strany pak postavení indických vojáků, jež později nahradili Australané.

V komplikovaném terénu, rozbrázděném strmými srázy a údolími, arabsky se jim říká *vádí*, bylo jejich hlavním úkolem držet pozice a střežit přístupy k Tobruku. Charakter činnosti československé jednotky byl především obranný, musela odrazet průběžné útoky. Uskutečnila rovněž výpad proti německým pozicím kolem silnice na Dernu. Vranský vzpomínal, že jednou naše jednotka sestřelila třímotorový Junkers Ju-52. Byl to on, kdo mrtvému německému pilotovi sundal z krku kovovou identifikační známku. Doposud si pamatuje jeho jméno – Max Weber. Pravidelně v noci se naši vojáci proplazili či na kolenou prolezli minovými poli a na několik metrů se přiblížili k nepřátelským postavením. Tam naslouchali a zjišťovali situaci u protivníka. Pavel Vranský si vybavil, jak vojáci Štolba a Chalupa a poručík Klein častokrát pronikli kilometr i dva do hloubky německých a italských postavení.

Po rozbití blokády Tobruku naši vojáci prováděli strážní službu i na dalších objektech, například na blízkém letišti El-Adem.

Přišla řeč i na další momenty, některé možná i trochu kontroverzní.

Vranský s hrdostí vyzdvihoval charakteristické rysy našich lidí, které jsou vlastní Čechům a Slovákům více než jiným evropským národům: technická dovednost, šikovnost, schopnost improvizace. Plukovník Vranský připomenul, že když československá jednotka odjížděla z Palestiny směrem k Tobruku, měla jen osm lehkých kulometů, pár pušek a revolverů, tedy celkově jen lehkou výzbroj. Když se ale z Tobruku přes Egypt do Palestiny vracela, už to byla téměř obrněná brigáda, s tanky a s dělostřeleckou jednotkou. Když se totiž Britům něco porouchalo, popřípadě i došlo palivo, tak techniku nechali, kde zrovna byla, na pospas poušti. Podobně s materiálem zacházely i americké jednotky. Kluci z Československa, technická skupina, které velel již zmíněný kapitán Emil Grégr, jeden z těch, kteří se zachránili z potopené *Patrie*, ale byli zručnější a podnikavější. Vždy dokázali vše sehnat, opravit, přivážet... Kdykoli spojenečtí vojáci, zvláště Australané, něco technického potřebovali, neváhali přijít za Čechoslováky. Tyto vlastnosti našich lidí – kutilství, vynalézavost,

improvizace – se u nás dědila, jak dobře víme, po generace. Naši technici, inženýři, montéři tak po dlouhá desetiletí šířili ve světě dobré jméno naší země. Dovolíme si dodat, že určitě lépe než ho dnes v mírových dobách šíří české expediční kontingenty v rámci ad-hoc koalic či NATO v exotických destinacích.

Málo se ví, že přímo u Tobruku ve stejné době bojovali – ovšem na nesprávné straně – také další občané předválečného Československa. (Tyto naše občany, pokud nebyli po válce přímo vysídleni, vlády obnoveného Československa, ať reálněsocialistické nebo polistopadové, přirozeně nevyznamenávaly a nepovyšovaly je do důstojnických hodností.) Jednalo se o desítky Čechoslováků, vojáků původem ze Slezska a z českého pohraničí, kteří se po 10. říjnu 1938 stali říšskými příslušníky – Reichsangehörigen.³ Navlečení do uniforem Afrikakorpsu nebo italské armády i na libyjském bojišti stanuli proti svým bývalým spoluobčanům. Jedním z nich byl například František Bienert, sudetský Němec ze Šluknova, který kdysi vystudoval textilní průmyslovku v Římě. Po válce měl štěstí, že jako význačný expert v oboru textilního průmyslu unikl odsunu.

František Emmert v knize *Češi u Tobruku* trochu nostalgicky líčí, jak v obou táborech, Osy i Spojenců, sedávali večer vojáci pod vysokým libyjským nebem se svými spolubojovníky.⁴ Naklonění k rozhlasovým přijímačům poslouchali tklivou píseň o dívce čekající před kasárnami na svého chlapce – o Lili Marlen. Téměř každou noc ji posílalo do éteru vojákům německé vojenské *Radio Bělehrad*, tehdy nejsilnější vysílač v oblasti Středozeří.

Když jsem se Pavla Vranského na tyto momenty zeptal, potvrdil, že o Čechoslovácích bojujících v německých a italských uniformách příslušníci naší jednotky věděli. Při nočních hlídkách nebo průnicích do nepřátelských pozic směrem k německým obsluhám děl a minometů nebo k italské pěchotě při opatrném naslouchání ale češtinu či slovenštinu nikdy nezaslechl. Nijak si ale nemohl vzpomenout, že by se naši vojáci scházivali večer u rozhlasového přijímače. Takový přijímač byl v celé československé jednotce v Tobruku jen jeden. U velitele Karla Klapálka.

³ EMMERT, F.: *Češi ve wehrmachtu*, Praha, Vyšehrad 2005.

⁴ EMMERT, F.: *Češi u Tobruku*, Praha, Vyšehrad 2008.

Plukovník Vranský zato dobře věděl o dalším momentu, historickém faktu, kterému se současná média – a o politické reprezentaci ani nehovoře – raději vyhýbají. Jak muselo Československo do slova a do písmene Británii zaplatit za účast našich vojáků v bitvách u Tobruku, na Blízkém východě a dalších bojištích. Zaplatit za to, že spolu s vojáky britského impéria bojovalo na západní frontě, že se zúčastnilo bitvy o Británii, při které položilo životy pět set československých letců.

V osmdesátých letech při československo-britském jednání o navrácení československého měnového zlata, které bylo ještě před Mnichovem uloženo u Bank of England nebo ukořistěno ustupujícím německým vojskům na evropských bojištích, si britská vláda v roce 1982 odpočítala jako kompenzaci za výzbroj a výstroj našich vojáků a letců na Západě dvacet šest tun československého zlata. Tedy i za municí, kterou naši vojáci bránili Británii, za bomby, které shazovali na nepřátelské cíle. Jednalo se o zlatý poklad, na který se skládaly celé generace.⁵ Zbývá dodat, že ještě později, během roku 1998 Česká národní banka pod vedením guvernéra Josefa Tošovského ve vši tichosti prodala, respektive vyměnila s Německem za dluhopisy zbývajících padesát osm tun tohoto pokladu.

Vranský, který byl po odchodu z Tobruku převelen k 311. bombardovací peruti britských Královských leteckých sil (RAF), se omezil jen na lakonický komentář o divokém světě kupčení, který si na morálku a na sentiment nepotrpí.

Účast našich vojáků na straně britských a amerických sil u Tobruku, na Blízkém východě, na bojištích západní fronty je dnes všeobecně po zásluze hodnocena jako výrazný příspěvek do společného boje proti německému a italskému fašismu. Bohužel ne vždy tomu tak bylo. Velkou část našich *západních* vojáků čekalo v příštích letech po návratu domů zneuznání i represe. Byť každý z nich měl svůj individuální osud a motivaci, všechny spojovala touha po svobodě, myšlenka obnovení Československa a důstojnéhožití. Bojové akce kolem Tobruku si vyžádaly několik desítek padlých, zraněných či nezvěstných Čechoslováků. Devatenáct z nich odpočívá věčným spánkem na spojeneckém hřbitově v Tobruku.

⁵ MOTL, S.: *Kam zmizel zlatý poklad republiky? O tom, jak jsme museli spojencům platit zlatem za to, že naši vojáci mohli po jejich boku umírat ve válce proti Hitlerovi*, Praha, Rybka Publishers 2003.

Sám jsem tobrucký hřbitov navštívil v listopadu 1991, přesně půl století po skončení tobrucké operace a v době, kdy jsem vedl československé velvyslanectví v Tripolisu. Stejně jako činila ještě dávno před listopadem 1989 řada československých velvyslanců a vojenských přidělců v Libyi, jsem i já položil věnec k hrobu našich vojáků. Na žádost předsedy Českého svazu bojovníků za svobodu jsem také odebral prst z tobruckého hřbitova, která je nyní uložena u Památníku padlých ve Františkových Lázních.

Pavlu Vranskému se ale bohužel navštívit spojenecký hřbitov v Tobruku nepodařilo. I když šance tady byla.

Nedávno (na podzim roku 2008) už se zdálo, že si svůj velký sen – ještě jednou se do libyjského Tobruku podívat – splní. Že znovu uvidí bunkr s poklopem, kde žilo celé jeho družstvo; sedm osm chlapů v místnosti o osmi čtverečních metrech nad vysokým *vádím*. Tobrucký přístav, letiště El-Adem... Měl spolu s velkou skupinou veteránů a s ministryní obrany Vlastou Parkanovou odletět vládním speciálem do libyjského Benghází a pak se přepravit do Tobruku. Tam se měli naši veteráni setkat s polskými a britskými spolubojovníky. V pasech již měli libyjská víza. Kaddáfího režim s jejich udělením českým veteránům žádné problémy nedělal. Zato pražské ministerstvo zahraničí Parkanové její cestu do Libye nedoporučilo. Údajně z důvodu současné úrovně vztahů České republiky s Libyí. Takže ministryně Parkanová celou akci zrušila zřejmě v intenci: když nemohla letět ona, tak proč by měli odletět veteráni? Aby se rozhořčení veteránů dovršilo, mluvčí ministerstva obrany některým z nich v dopise vysvětlil, že akce byla zrušena s ohledem na jejich zdravotní stav, že taková cesta by jim mohla ublížit.⁶ Ani ne měsíc před tím ministryně Parkanová hovořila o potřebě satisfakce pro veterány. Jejich účast v bojích u Tobruku prý minulý režim v učebnicích dějepisu zamlčoval.⁷

Na závěr našeho povídání mi plukovník Vranský, který si i v pozhnaném věku výborně rozumí s počítačem, ukázal na obrazovce otrěsný videozáznam. Obdržel ho nedávno od svého známého ze zahraničí. Záznam byl pořízen roku 2012, na spojeneckém hřbitově u Benghází.

⁶ BLAHUŠ, P.: *Proč byl výlet válečných veteránů do Tobruku zrušen? Verze se liší*. Právo 25. 11. 2008. BLAHUŠ, P.: *Do Tobruku nepojedete, zklamalo veterány ministerstvo obrany*. Právo 21. 11. 2008.

⁷ *Film Tobruk míří do učebnic*. Metro 12. 9. 2008.

Zachycuje skupinu asi třiceti mladších Libyjců, většinou s plnovousem, jak v přítomnosti několika důstojně vyhlížejících osob, patrně místních činitelů, hanobí, systematicky řadu po řadě ničí kamenné náhrobky spojeneckých vojáků. Video ukazuje, jak se kamenné pomníčky s Davidovou hvězdou či křesťanským křížem jeden po druhém kácí k zemi. A také, jak se skupina islamistických fanatiků marně snaží vyvrátit a povalit na zem několikametrový kříž vévodící spojeneckému hřbitovu...

Zde tedy vidíme skutečnou tvář oné nové Libye. Povstalců, kteří za rozhodující pomoci letectva NATO svrhli Muammara Kaddáfího, jenž památku vojáků druhé světové války vždy respektoval. Spojenecký, demokratický tisk přitom o řádění na spojeneckém hřbitově u Benghází pomlčel. I proto se objevila tato kniha.